

Ouderenmishandeling

Naar schatting worden jaarlijks 200.000 ouderen slachtoffer van ouderenmishandeling. Ouderenmishandeling is het handelen of nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en of psychische en/of materiele schade lijdt en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

In 2011 zijn 994 meldingen doorgegeven aan Movisie1, een stijging van 16% t.o.v. 2010. Van 555 meldingen is het geslacht van de slachtoffers bekend: 71% van de slachtoffers is vrouw en 29% is man (*bron: Movisie*).

Deze meldingen zijn het topje van de ijsberg. Vaak komt het niet tot een melding, aangifte of gesprek met de pleger en het slachtoffer. Dit komt door een aantal redenen:

- Mensen herkennen signalen niet als mishandeling of ze vinden de situatie niet ernstig genoeg om te melden.
- Mensen weten niet waar ze hun vermoeden kunnen bespreken of melden.
- Mensen hebben schroom om te melden. Ouderenmishandeling is vaak een taboe.

70% van de 994 meldingen is afkomstig van een professional. Dit betreft beroepskrachten zoals GGZ medewerkers, welzijnswerkers, politie, verpleegkundigen, thuiszorgmedewerkers, artsen of medewerkers van een woningbouwcorporatie. In 16% van de gevallen deed het slachtoffer zelf een melding en in 14% van de gevallen familieleden (*bron: Movisie*).

Relatie slachtoffer – pleger

Ouderenmishandeling gebeurt veel in familieverband. In 43% van de meldingen gaat het om (klein)kinderen, in 37% om (ex-)partners die hun partner mishandelen, in 8% om andere familieleden en in 9% om kennissen en buren (*bron: Movisie*).

Bewust versus onbewust

Ouderenmishandeling kan bewust en onbewust plaats vinden. Mensen kunnen ouderen moedwillig oplichten, pesten of een klap geven. Maar sommige ouderenmishandeling gebeurt per ongeluk, zonder opzet of door overbelasting: bijvoorbeeld door een oudere te hard vast te pakken, te verwaarlozen of te veel slaapmiddelen te geven.

Vijf vormen van ouderenmishandeling

Er zijn verschillende vormen van ouderenmishandeling:

1. **Lichamelijke mishandeling**
  2. **Psychische mishandeling**
  3. **Verwaarlozing**
  4. **Financiële uitbuiting**
  5. **Seksueel misbruik**
-

1. Lichamelijke mishandeling

Lichamelijke mishandeling gaat om slaan of schoppen, maar ook om knijpen, de mond afplakken, aan de haren trekken of branden. Soms worden ouderen vastgebonden aan een stoel of bed. Een minder zichtbare vorm van lichamelijke mishandeling is het geven van te weinig of juist teveel medicijnen zoals slaapmiddelen.

Mogelijke signalen: blauwe plekken, schrammen, snij-, schaaf- of brandwonden, zwellingen, striemen op het lichaam, versuffing en apathie.

2. Psychische mishandeling

Psychische mishandeling gaat om treiteren, pesten en sarren, dreigementen (bijvoorbeeld dreigen met uithuisplaatsing, schelden, intimideren, valse beschuldigingen, beledigen of bevelen). Ook het vernederen, het zelfvertrouwen ondermijnen en het psychisch onder druk zetten vallen onder psychische mishandeling. Bij de oudere leidt dit tot gevoelens van angst, woede, verdriet, schuchterheid, verwardheid of apathie.

Mogelijke signalen: onverklaarbare angst, woede en/of verdriet, verwardheid, schuchterheid, weinig reactie, wantrouwen, slaap- en/of eetproblemen. Maar ook: deuren zijn op slot, overname van zaken die de oudere best zelf kan, geen toegang voor vrienden of bekenden, geen privacy bij bezoek.

*'Ik weet dat het niet goed is, maar anders zie ik helemaal niemand meer.
Ik voel me zo alleen en ben bang dat ik straks alleen nog maar contact hebt met
thuiszorgmedewerkers.'*

3. Verwaarlozing

Verwaarlozing kan lichamelijke of psychische verwaarlozing zijn. Onder lichamelijke verwaarlozing verstaan we situaties waarin er niet voldoende voedsel of drinken aanwezig is, of onvoldoende persoonlijke of huishoudelijke hygiëne. Van psychische verwaarlozing is sprake wanneer de geestelijke behoeften van ouderen worden genegeerd, zoals de behoefte aan aandacht, liefde, emotionele zorg en respect.

Mogelijke signalen: ondervoeding, uitdroging, slechte hygiëne, doorliggen of andere onverzorgde wonden, vervuiling van zichzelf en/of kleding en/of huis, onvoldoende eten en drinken in huis, lichamelijke achteruitgang, plotselinge vermagering, depressie, frustratie, apathie, verdriet en wanhoop.

'Waarom zou iemand zich nog om mij bekommeren.'

4. Financiële uitbuiting

Bij deze vorm van ouderenmishandeling gaat het om het wegnemen of profiteren van bezittingen van de oudere. Te denken valt aan diefstal van geld (bijvoorbeeld met een bankpas voor zichzelf pinnen), juwelen en andere waardevolle spullen, aan verkoop of gebruik van eigendommen zonder toestemming van de oudere en aan afpersing en gedwongen testamentverandering. Ook iemand financieel kort houden is een vorm van uitbuiting. Daarnaast kan financiële uitbuiting ontstaan. Een voorbeeld is dat zorgverleners, maar ook familieleden de zorg(gelden) misbruiken.

Mogelijke signalen: plotselinge of onverklaarbare geldopnames bij de bank, verdwijnen van waardevolle spullen uit huis, onverklaarbaar tekort aan geld, ontstaan van schulden, huurachterstand, grote belangstelling van familie over geld of bezittingen van de oudere, weigeren van informatie over financiële situatie.

'Er verdwijnt wel geld van mijn rekening wanneer ik ze boodschappen laat doen.

Toen ik de boodschappen zelf deed was het allemaal veel goedkoper.

Maar ja, wanneer ik er iets van zeg, heb ik straks geen eten meer.

Wie komt me dan helpen?'

5. Seksueel misbruik

Bij seksueel misbruik gaat het om het verrichten van seksuele handelingen met of in het bijzijn van de oudere, tegen de wens van de oudere. Ouderen kunnen het slachtoffer zijn van onder meer exhibitionisme, betasten van het lichaam en verkrachting.

Mogelijke signalen: beschadigingen of irritaties aan genitaliën of anus, terugkerende genitale of anale infecties, bloedvlekken in kleding of beddengoed, moeite met zitten of lopen, geslachtsziekten, hevige onrust bij het (ont-)kleden en wassen, veelvuldig seksueel getinte gesprekken voeren.

Doorbreek de taboe

Praat erover en zoek hulp

Een tik, een scheldpartij, verwaarlozing of gedwongen testamentverandering. Ouderenmishandeling is veel meer dan lichamelijke mishandeling. Als slachtoffer praat je er liever niet over. Je schaamt je er voor, je weet niet wat je moet doen of je bent bang dat je enige bezoekje in de week wegvalt door het probleem aan te kaarten. En als betrokkene is het ook lastig om hulp te zoeken. Want wat doe je, wanneer je ziet dat je vader het niet meer aan kan om je moeder thuis te verzorgen?

Meer dan lichamelijke mishandeling

Ouderenmishandeling komt veel vaker voor dan je denkt. 200.000 Nederlanders van 65 jaar en ouder zijn jaarlijks slachtoffer. Ook kent ouderenmishandeling allerlei vormen. Bijna iedereen denkt meteen aan lichamelijke- en psychische mishandeling, terwijl ook verwaarlozing, financiële uitbuiting en seksueel misbruik regelmatig voorkomen. Toos (88) woont nog thuis en is afhankelijk van een vrijwilliger voor de dagelijkse boodschappen. Ze weet dat hij schulden heeft en moeilijk kan rondkomen. “Er verdwijnt geld van mijn rekening wanneer ik hem boodschappen laat doen. Toen ik de boodschappen zelf deed was het allemaal veel goedkoper. Maar ja, wanneer ik er iets van zeg, heb ik straks geen eten meer. Wie komt mij dan helpen?”

Praat erover, je bent niet alleen

Veel betrokkenen vinden het lastig om over ouderenmishandeling te praten. Zij willen niet toegeven dat het hen overkomt of zij schamen zich ervoor. Maar je moet er juist wèl over te praten, want ouderenmishandeling stopt nooit vanzelf. Ook is het belangrijk dat vrijwilligers, huisartsen en mantelzorgers de signalen van ouderenmishandeling kennen. Hulp van buiten is vaak nodig om ouderenmishandeling te stoppen.

Veilig bellen

Als je er niet over durft te praten met een bekende, dan kun je altijd veilig en anoniem bellen naar het steunpunt Huiselijk Geweld op telefoonnummer: **0900 – 126 26 26** (vijf cent per minuut). Het telefoonnummer is afgeschermd en komt later niet op je telefoonrekening, zodat niemand ziet dat je hebt gebeld. Je krijgt dan iemand aan de lijn die je verder kan helpen en je in contact kan brengen met hulpverleners in je eigen regio.

Ook kan je hier terecht voor vragen en advies. Het Steunpunt is er voor iedereen die ouderenmishandeling wil laten stoppen.

(Bron : Website Unie KBO)